

Lucia BUNACIU

IACOB MUREȘIANU - OM AL SECOLULUI SĂU

IACOB MURESIANU, PERSONNALITÉ DE SON SIÈCLE

Résumé: Deux siècles se sont écoulés depuis la naissance de mon arrière-grand-père, Iacob Muresianu. Sa biographie est bien connue, ainsi que je ne veux mentionner que quelques dates, pour mieux présenter sa personnalité.

Il est né dans une famille d'intellectuels avec d'études supérieurs de père en fils, connaisseurs des langues classiques et modernes, des encyclopédistes en ce qui concerne la littérature, la science, les arts. Bien qu'il soit décrit par ses contemporains comme un homme pacifique et calme, il était un lutteur acharné pour son peuple roumain, défendant les droits publics, civiles et culturels, étant bien fier de son origine roumaine et de la langue latine.

Outre sa vie journalistique, Iacob Muresianu était préoccupé de la vie culturelle, l'enseignement roumain de Brasov – le premier gymnase dans notre langue, initiateur d'enseignement agronomique à Sibiu et de l'association des femmes roumaines.

Il avait des amis dans les Principautés Roumaines aussi, où il connaissait des personnalités comme le prince Ioan Alexandru Cuza ou Vasile Alecsandri qui l'ont visité dans sa maison à Brasov.

Dans le domaine économique, il a financé la Fabrique de papier de Zarnesti, la Banque roumaine «Albina» et d'autres institutions encore. Sa bibliothèque était impressionnante comme nombre de volumes précieux.

En 1877, son journal «Gazeta Transilvaniei»/«La Gazette de Transylvanie» avait comme correspondant de guerre son genre Moise Groza qui luttait dans l'armée roumaine pour notre indépendance.

La Bucovine, autre province roumaine sous domination étrangère, lui touchait le cœur par ses liens d'amitié avec la famille Hurmuzachi qu'il visitait souvent; il aimait de même les autres provinces – la Moldavie et la Valachie.

Le roi Carol I et la reine Elisabeth (Carmen Sylva était son nom de poète) lui étaient proches et l'appréciaient; il leur a rendu visite à Sinaia au Palais Peles et au Palais Royal de Bucarest.

Étant l'un des fondateurs de la Société littéraire roumaine – qui est devenue «l'Académie Roumaine» sous la présidence d'Ioan Ghica – en 1877 il est nommé membre d'honneur de l'institution.

J'avais écrit cet article pour montrer encore une fois l'importance d'Iacob Muresianu, une personnalité précieuse et de grande valeur non seulement pour la Transylvanie, mais pour le pays entier.

Se împlinesc două sute de ani de la nașterea străbunicului meu, Iacob Mureșianu. Am vorbit și am scris în repetate ocazii despre personalitatea lui și rolul pe care l-a jucat în istoria neamului românesc. De această dată, așa cum mi s-a cerut, voi încerca să evidențiez importanța activității sale nu doar pentru Brașov și Transilvania, ci pentru tot

ceea ce a fost în vremea lui pe teritoriul locuit de români, devenit, mult după plecarea lui din această lume, visul realizat al României Mari.

Biografia sa e bine cunoscută, nu mă voi opri asupra ei, cel mult voi pomeni unele date pentru mai bune lămuriri, dacă va fi cazul.

A făcut parte dintr-o familie de intelectuali cu studii superioare din tată-n fiu, cunoscător de limbi clasice și moderne, iubitor de carte și literă scrisă, lucru rar printre românii acelor vremuri de stăpânire și asuprire străină.

Iacob Mureșianu, deși, după cum îl descriu contemporanii, era un om blând din fire, a fost luptător dârz și neînfricat pentru drepturile politice, civile și culturale ale fraților săi, popor majoritar în Transilvania, și a ținut o permanentă legătură cu frații lui de peste munți.

Era nespus de mândru de originea latină a neamului său și, tocmai pentru a dovedi și afirma cu tărie aceasta, a studiat limba latină, pe care o stăpânea la perfecție, atât în scris, cât și în exprimare. Poeme, discursuri, predarea ca profesor la școlile unde a funcționat (instruindu-și elevii în această limbă) au reprezentat principala sa activitate, pe lângă cea de gazetar. Înlocuirea alfabetului chirilic al vremii cu cel latin a considerat a fi absolut necesară.

Tocmai pentru a-și ajuta neamul, pe care-l considera, datorită originii și vechimii sale, superior „*celor trei națiuni*” recunoscute de stăpânire, renunță la „*cariera preoțească și un avansament sigur*”, după cum spune Aurel A. Mureșianu, și, fără a avea un viitor la fel de asigurat, primește postul ce i se oferă la Brașov. Aici nu existau școli superioare catolice și nici profesori pregătiți printre preoți, așa că i se încredințează înființarea liceului latino-german datorită pregătirii ce o avea. Un salariu minim și nesigur, format din donații, un „*cvartir*” nespus de modest în școală, a fost ceea ce a putut avea, dar gândul că așa îi va putea ajuta românii săi, în mare număr în oraș și Țara Bârsei, l-a făcut să nu stea nicio clipă la îndoială și să primească postul.

Începând cu clasa I, an de an se adaugă celelalte clase, până la formarea unui liceu cu profesori bine pregătiți, conduși de el. Se predă în principal în limba latină, dar anumite obiecte și în germană și maghiară, limba română fiind facultativă. În anul când s-a deschis ultima clasă a gimnaziului inferior, aici funcționa ca profesor și Andrei Mureșianu, vărul său, adus de el de la Blaj.

Trebuie să mai spun – tot referindu-mă la sufletul de bun român al lui Iacob Mureșianu – că s-a gândit a trezi dragostea de neam și în rândul femeilor române și pentru aceasta o îndemnă și o ajută pe soacra lui, Maria Nicolau, persoană extrem de cultivată, să înființeze Reuniunea Femeilor Române, care va juca un rol de mare importanță în societatea brașoveană, nu doar printre români. A compus chiar celebrul dans „Romana”, care era atracția balurilor filantropice date pentru constituirea de fonduri necesare și care uneori aveau loc chiar în casa sa.

După Revoluția de la 1848, când „Gazeta de Transilvania” este interzisă de autorități și Gheorghe Barițiu, redactorul ei, exclus, Iacob Mureșianu se decide să o preia el, sub numele, de astă dată, de „Gazeta Transilvaniei” și „Foaia pentru minte inimă și

literatură”, „fiind pătruns de paguba cea mare ce ar pricinui-o în public lipsa ei”, ca să-l citez tot pe Aurel A. Mureșianu.

Limba română, atât de dragă lui, o vorbea corect și era întotdeauna dispus s-o împărtășească celor din jur. Ca să dau doar un exemplu, Ștefan Octavian Iosif, cunoscutul poet, spunea că, la sosirea la Brașov, „limba literară îmi era aproape streină”, și a deprins-o doar după ce a devenit scriitorul, după dictat, al redactorului „Gazetei...”, mai ales noaptea, când acesta avea timp disponibil. „A cugeta și a scrie românește o datorez neuitatului meu principal” [Iacob Mureșianu], a mărturisit poetul.

Numai că preocupările lui Iacob Mureșianu nu se mărgineau doar la Transilvania, ci se îndreptau spre întreg teritoriul locuit de români, căci visul lui era țara care să-i cuprindă pe toți. Călătoria des dincolo de Carpați, ziarul lui avea abonați peste tot, cele două fiice erau căsătorite în Țara Românească și întreținea apropiate relații cu intelectualii români.

Către sfârșitul anului 1854, face apel în „Gazetă” pentru înființarea unei școli românești de agronomie, oferind în acest scop jumătate din venitul său. Boierul moldovean Nicolae Istrate răspunde acestui apel, oferind, la rândul lui, moșiile sale pentru școală și, de asemenea, o sumă de bani. Cere și profesori care să îndrume o astfel de activitate și Iacob Mureșianu îl asigură că în Ardeal există agronomii necesari. Proiectul e susținut și de Mitropolitul Alexandru Ștercu Suluțiu, de la Blaj. Acest generos plan însă nu se realizează, rămânând doar proiect, negăsind destui susținători, căci românii „nu puneau preț pe așa ceva” (Aurel A. Mureșianu).

Dar preocuparea pentru apariția de cât mai multe școli este permanentă pentru Iacob Mureșianu și astfel a contribuit din plin la clădirea gimnaziului românesc din Brașov. Pentru aceasta face apel la înstăriții negustori de aici, organizează diverse acțiuni de strângere de fonduri, contribuie și el cu sume importante și, la punerea pietrei fundamentale, declamă o odă compusă de el, în limba latină, stând în genunchi. Tot el este cel care are ideea înființării unei Universități juridice românești în Ardeal și face primul, pentru aceasta, o donație de 1.000 fl. E susținut de 25 de studenți de la Academia de Drept din Sibiu, cărora le adresează o frumoasă scrisoare. Cu toată silința depusă și apelul făcut sub deviza: „Ajută-ți române, că atunci și Dumnezeu te va ajuta”, nici această acțiune nu se finalizează.

Continuă să sprijine viața culturală românească prin înființarea unei biblioteci pentru Reuniunea Femeilor Române, contribuind cu multe volume valoroase din proprietatea sa - avea o bibliotecă remarcabilă pentru acele vremuri.

Altă donație importantă - 2.000 fl. - o face pentru Fabrica de hârtie de la Zărnești, bani pe care-i pierde odată cu desființarea acesteia.

Stăruie, de asemenea, pentru crearea primei bănci românești, „Albina”, fiind unul dintre primii acționari. A fost permanent prezent în fruntea celor ce sprijineau acțiunile întreprinse în folosul societății românești, atât prin articolele sale în „Gazetă”, cât și prin substanțiale contribuții bănești.

De-a lungul întregii sale vieți a avut legături cu toți românii. În Bucovina, prin strânsa prietenie cu nobila familie Hurmuzachi, unde era frecvent invitat și care-i sprijineau acțiunile; de asemenea, un apropiat era și episcopul Hacman, contracandidatul la Mitropolia Sibiului al lui Andrei Șaguna. În Moldova, unde avea rude, era apropiat de intelectualitatea ieșeană, după cum am văzut cu boierii proprietari de mari moșii, precum

și cu revoluționarii de la 1848. Aceștia, la plecarea lor spre Apus, s-au oprit la Brașov, fiind găzduiți în casa lui. Vasile Alecsandri îi oferă volumul său de poezii, iar cu Alexandru Ioan Cuza întreține o bogată corespondență, din păcate, dispărută astăzi. Ce folositoare ar fi fost pentru cercetarea istorică!

Războiul de Independență (1877) este urmărit în „Gazetă” și ginerele lui Iacob Mureșianu, maiorul Moise Groza, ce-și conducea regimentul în luptă, este numit corespondentul de război al ziarului. Maiorul Moise Groza, de loc din Banat, era căsătorit, am mai spus aceasta, cu fiica lui Iacob Mureșianu. Fusesse ofițer în armata austro-ungară, dar a trecut în armata română, unde i s-a recunoscut gradul, luptând în amintitul război. A ajuns la gradul de general.

O apropiată legătură a avut Iacob Mureșianu, ca intelectual ardelean, cu principele Carol I, mai apoi devenit Regele Carol I al României, primit de acesta în repetate audiențe, precum și cu Regina Carmen-Sylva, interesată de poeziile sale în limba latină, precum și de cunoștințele sale din literatura universală.

Fiind printre cei ce au pus bazele Societății literare române devenite Academia Română, sub președinția lui Ioan Ghica, în 1877, a fost numit de către acesta membru de onoare al instituției.

Am ținut să scriu acest articol pentru a se ști că Iacob Mureșianu a fost un important și valoros om nu doar pentru Ardeal, ci la fel de important și valoros pentru întregul neam românesc, pentru care și-a dăruit tot sufletul său de mare român.